

T e vroege rust

door Rie Taal

Op een stillen Zondagmorgen haalde de oude Baak met secure beweginkjes de voordeur achter zich en z'n vrouw dicht en sloot de deur op het z.g. nachtslot. Toen wandelden beiden met kerk tred de mooie Voorstraat af.

Alles zooals ze al jaren gedaan hadden en toch was het niet als andere Zondagen. Kas Baak had toch wel zijn Zondagsche pak aan, met strakke lijnen en strenge vouwen onberispelijk om z'n schraal figuur zittend, alsof Baak zelve een reclamepop voor zijn kleermakerszaak was. Neen, daaraan mankeerde geen enkel Zondagsch symptoom. Ook vrouw Baak was op 't nauwkeurigst in 't Zondagsche aangetogen. En zij, als eenigste damesklant van „d'n ouwen Baak" deed hem in haar welgedaan goedmoedig rond postuurtje ook alle eer aan.

Alles als gewoon en toch.....

Kas Baak's smalle verrimpelde gezicht miste die blijde, genoeglijke trek, waardoor men anders graag naar hem keek. Alle gewoontegebaartjes werden volbracht. De groet aan de oude verlamde buurvrouw, den hoed gelicht voor den burgemeester, die ook ter kerke opging. Vrouw Baak knikte naar links en rechts. Ja, alles leek gewoon, en toch.....

Maar niet gewoon waren de verstolen blikken, die ze nu en dan op haar man wierp. Ze had in de laatste maanden onder het werk, wel meer op hem gelet. Maar dan was hij aan 't werk, op Zondag was het nog niet noodig geweest.

„'t Is een donker luchtje vanmorgen."

„Ja vader, dat is 't," gaf z'n vrouw grif toe. Toen wist ze wat het was.

„'t Is maar een donkere zomer, de lucht is vaak zoo dik."

„Ja vader, dat doet 't net," beaamde weer z'n vrouw.

Zoo speelden ze samen schuilevinkje voor elkaar. Niemand zou iets bijzonders gemerkt hebben, maar elk van deze oudjes wist dat er „iets" was, maar ze zeiden het elkaar nog niet.

De weg naar de kerk was niet lang. Baak nam z'n plaats in, twee banken achter de ouderlingen, z'n vrouw zat aan den anderen kant van het middenpad, achter de diakenen. Zoo wilde het de dorpstraditie.

Toen Baak daar eenmaal zat en luisterde naar wat God Zijn gemeente en dus ook hem te zeggen had, toen verstilde zijn verdriet en vergat hij zijn zaak; hij luisterde en was getroost.

Het was niet altijd zoo geweest, dat hij zijn zaak in de kerk zoo gemakkelijk

Sloot de deur op het nachtslot....

vergat. Er is een tijd geweest, toen was hij nog „de jonge Kas, die pas voor z'n eigen begon”, dat hij juist in de kerk veel aan z'n werk had moeten denken. Doch tóén waren het prettige gedachten.

Dien eersten keer, dat de oude dominé het gewaagd had „dien jongen kerel” een pak voor hem te laten maken, waren het dagen vol gewicht en spanning geweest voor den jongen Mr. kleermaker.

En dien eersten Zondag, dat dominé zijn pak aan had, wist hij niets meer van de tekst of preek af. Steeds had hij er op moeten letten, of er geen vouwen of rimpels in het pak kwamen, als de oude dominé zich bewoog.

En de oude dominé gebaarde druk!

De jonge Kas had na het uitgaan van de kerk tegen z'n vrouw gezegd: „Vrouw, al zeg ik 't zelf, 't is een knap stuk werk, het rimpelt nergens.”

Vrouw Baak, die naar de preek geluisterd had, beaamde eerst grif, dat het een knap stuk werk was, maar dat „rimpelen” was haar duister, daarom had ze haar man vragend aangekeken om verklaring.

Toen begreep ze, dat haar gedachten de stap moesten maken van de preek naar dominé z'n pak.

Het gebeurde nadien nog wel meer, dat Baak's gedachten meer bij z'n werk, dan bij de preek bepaald werden. Een keer zei hij tegen z'n vrouw: „Nou hebben vijf van de zes ouderlingen een pak van Baak aan.”

Die zesde was een arbeider, wiens portemonnaie geen maakwerk toeliet.

Die vijf onberispelijke ouderlingenruggen, waarachter hij altijd zoo dicht z'n plaatsje had, hielden vaak z'n aandacht zoo gevangen, dat zijn oogen niet verder kwamen dan het ouderlingenbankje, en zij hadden verder, hooger moeten zien, naar den kansel, waar God Zijn knecht liet spreken.

Zoo is het gelukkig niet gebleven. Naarmate hij ouder werd, waren zijn oogen minder halverwege blijven steken, en toen hij de „oude Baak” geworden was, had hij slechts oog en oor voor den kansel.

Toch zou er juist in die latere tijden aanleiding genoeg geweest zijn, om overal verspreid in de kerk het oog te laten rusten op menig welgesneden degelijk zwart kerkpak, of meer moderne costuums van de jongere generatie.

Toen „de jonge Kas” van eerst, zoo langzamerhand „Baak de kleermaker” was geworden, voelde hij zich een man van gewicht. Hij wist het, een pak van Baak, was een bewijs van welstand en goede dorpsmaak, en doordat hij „in 't gepaste” zooals hij zelf zei, met de mode durfde meegaan, was ook het jonge geslacht, dat wel van geen zwarte kerkpakken weten wilde, hem toch als trouwe klanten van harte toegedaan. Die koopprullen uit de stad waren goed voor die jonge blagen, die geen bodem in hun portemonnaie hadden.

Het was goed gegaan met de zaken.

De Mr. kleermaker had door zijn werk veel gloriepunten in zijn leven. Eén daarvan was zeker wel, dat de oude dominé, nadat hij als emeritus het dorp verlaten had, toch nog steeds, tot aan z'n dood toe, z'n pakken door hem had laten maken. En dominé was toch in de stad gaan wonen.

En dan de burgemeester van het andere dorp, bij wien liet die z'n pakken maken? Bij Baak!

Ja, als Baak daar zoo eens over begon, kon hij heel wat vertellen.

Eén van de dingen, waarmee hij zeker het hart van de moeders en van het jongere geslacht gewonnen had, was ongetwijfeld ook wel, dat hij zoo keurig stoppen kon, totaal onzichtbaar. Zelfs als je het wist, soms nog niet te zien.

Kijk, als Baak daarover beginnen wilde, had hij ook menig verhaal.

Maar zulke verhalen kwamen niet vlot meer den laatsten tijd. 's Morgens beklom hij vaak zwijgend zijn tafel en het kon gebeuren, als zijn vrouw hem om elf uur z'n bakje koffie bracht, dat hij nog niets gezegd had. Dat was ze toch niet gewend van hem. Als hij nieuw werk onder handen had, dan was 't vaak: „Kijk moeder, dat is nou een stoffie om wat moois van te maken,” en als er

OPGANG

verstelwerk was, hoorde ze dikwijls: „Ja, je zou d'r wat van motte zegge, maar moeder, weet jij altemet ook nog, dat vroeger z'n vader, toen die nog jong was, ook wel stiekum met z'n goeie pak bij me kwam. 'k Weet 't nog als de dag van gistere, dat hij 't in drieën van z'n zakgeld an me betaald heeft. Maar z'n moeder heeft de stop nooit gezien. Laatst heeft ie 't zelf nog opgehaald. Zoo zie je nou, de appel valt niet ver van d'n boom.”

Moeder Baak wist het allemaal nog wel. Ze was de trouwe toegewijde vrouw, de hulp in 't werk en de aandachtige toehoorderster in het leven van haar man. Zij had voor hem altijd den tijd gehad.

Eens gaf God hun een zontje, maar na enkele dagen nam Hij het weer tot Zich. Maar vrouw Baak, die in de eerste oogenblikken, toen zij het teere popje in de armen had, haar Kas „vader” genoemd heeft, is hem sindsdien zoo blijven noemen, al bleef hun huis verder ledig. Toen gaf vrouw Baak al haar tijd en zorg aan haar man en ook aan zijn werk.

Elk mooi afgewerkt pak werd een even groote voldoening voor beiden.

's Middags, als het huiswerk verricht was, kwam zij bij hem zitten.

„Dat is gezellig, doet 't niet vader?” zei ze dikwijls, waarop hij overtuigend antwoordde: „Vanzelfs.”

Als Baak dan nieuw werk onder handen had, möcht zijn vrouw er de knopen aanzetten. Dat was ongetwijfeld een voorrecht. Tenminste zoo werd het door hen beiden beschouwd. Dat was zóó gekomen.

In de eerste jaren, als Kas het dan, vooral in het voorjaar, zóó druk had, dat hij halve nachten doorwerkte, had z'n jonge vrouw eens gezegd: „Maar Kas, als je es een knecht nam, al was het dan maar voor tijdelijk, want dat hou je zoo niet vol man.”

Nee, vrouwtje Baak vergat het van haar leven niet, ze weet zich nou nog te herinneren, hoe Kas toen gekeken heeft.

„Hoor es vrouw, begin daar nou nooit over. Als de menschen een pak bij Baak bestellen, dan moeten ze ook een pak van Baak hebben, en geen prullewerk van zoo'n vreemde knoeier, want mensch, je begrijpt toch wel, goeie vakmenschen, die hebben een plaatsje, maar de knoeiers, dié ken je krijgen. En dan hebben de menschen pakken waar geen fatsoen in zit, en de knopen, die bennen natuurlijk al verdwenen, als 't pak een maand oud is. Mensch, praat me daar niet van, ik weet ommers precies hoe dat gaat. Als de menschen een pak bij Baak besteld hebben, dan krijgen ze een pak van Baak.”

Daartegen was vrouw Baak niet opgewassen geweest. Ze zweeg, maar daarmee was de moeilijkheid niet opgelost. Haar Kas moest halve nachten werken. Toen vond ze dit en ze waagde het te zeggen: „Kas, als ik nou es de knopen aanzette, dat helpt toch ook een beetje.”

Kas had haar eens aangezien en gezegd: „We zouden het kennen probeeren,” maar de manier waarop hij dat „probeeren” zei, was niet erg moedgevend. Zijn vrouw had toch dapper doorgezet. 's Middags toen ze het huiswerk aan kant had, ging ze bij hem zitten, pakte een jas van de hanger en zei: „Nou, Kas, als jij een krijtpuntje zette, dan zou ik dat wel es kennen gaan doen.”

„Ja, als je dat dan heelemaal wil,” berustte hij, „maar kijk, zoo wil ik het hebben,” en met breed gebaar en veel omslachtige uitwijdingen, duidde hij haar uit, hoe de knopen er aan gezet moesten worden.

Met groote ernst was vrouw Baak aan haar taak begonnen. Heel gelukkig was ze dien eersten keer niet geweest, want twee knopen moesten er onherroepelijk weer af. „Mensch, ze staan een zicht ver van hun plaats af,” zei haar man, hoofdschuddend kijkend naar de twee knopen, die misschien een kwart centimeter uit de koers waren, „laat ik het maar liever zelf doen.”

„Nee Kas, laat mijn nou m'n verkeerde werk zelf weer goed maken.”

Het had overredingskracht gekost, eer Kas toegaf. Zijn vrouw verbeterde haar werk zoo nauwkeurig, dat het zelfs Kas' volle tevredenheid wegdroeg.

OPGANG

In drukke dagen mocht vrouw Baak weer eens knopen aanzetten, en ze deed het dien keer zoo goed, dat ze eens en voor al het vertrouwen won van haar securen baas. Sindsdien was het vanzelfsprekend, dat, wanneer het nieuwe werk zoover af was, ze 's middags zich gezellig bij hem zette, en aan het werk trok om het voltallige knopenstel op z'n plaats te brengen.

Vrouw Baak was er in haar hart grondig van overtuigd, dat er geen beter kleermaker in 't land was, dan haar Kas. Volgens haar zou d'r man wel een koningspak kunnen maken. Zij was altijd blij als er eens een gestreept pak gemaakt moest worden. Daar kwam Kas z'n glorie eerst goed tot haar recht, want bij alle schuine naden pasten de streepjes precies op elkaar, geen draad verschil.

met groote ernst was ze aan haar taak begonnen

„Ja moeder,” kon hij dan zoo zeggen, „d'r is verschil tusschen een pak naaien en een pak naaien.”

Jammer, dat het niet vaak gebeurde, dat er een gestreept pak gemaakt moest worden. In het dorp hielden ze zoo niet van die „striepies”. 't Mocht al eens voor den dokter of meester wezen, maar daar bleef het dan ook meestal bij.

Vrouw Baak keek altijd graag naar d'r man, als hij aan z'n werk was. Als hij aan 't knippen was, kon d'r geen woordje op overschieten, maar zoo onder het naaien hield hij wel van een praatje. In d'r eigen had vrouw Baak altijd plezier in de bril van haar man. Die stond nou altijd scheef. Het rechterbrilleglas wipte schuins naar boven. Hoe het kwam, dat wist je niet, maar al had Kas nou een splinternieuwe bril, eer die veertien dagen oud was, stond ie scheef. Eerst had ze wel eens gezegd: „Man, je bril staat zoo schuin naar boven.” Maar 't hielp toch niet; en nou wist ze niet beter of 't hoorde zoo bij haar man, maar als ze d'r zoo weer eens erg in kreeg, moest ze d'r toch nog om lachen.

Sinds maanden echter, was de rechte fleur er uit; wanneer het precies begonnen was, wist zij zich niet meer te herinneren. Baak peuterde dikwijls aan het gordijn, terwijl hij beweerde, dat het te veel licht benam met zoo'n donkere lucht, dan weer was z'n bril beslagen. Steeds waren er veel oorzaken, doch de ware werd niet genoemd.

Vrouw Baak doorzag z'n kleine komedie, maar ze wilde zelf met woorden er niet aan roeren, dat zijn oude oogen niet best meer mee wilden, als hij de zwarte kerkpakken naaien moest.

Ze probeerde hem wel te helpen. Als ze 's middags met haar werk bij hem kwam zitten, zei ze zoo: „Vader, ik heb zoo geen goed licht op m'n handen, als we 't gordijn es hooger op haalden?”

Zoo ging het al een poos en ze dacht met zorg aan den winter, als er werkelijk donkere dagen zouden komen, en het niet helpen zou, al trok men het gordijn tot het plafond toe op.

Op een Maandagmorgen in Augustus zei hij: „Vrouw, 'k heb het werk zoo eens nagezien, en 'k geloof dat we 't Zaterdag wel wagen kunnen.”

„Als je dat denkt man, dan moesten we maar schrijven,” zei z'n vrouw, die, door de gewoonte van jaren geleerd, precies wist wat het beteekende.

Er werd geschreven en prompt twee dagen nadien kwam er een briefkaart, dat

OPGANG

oom en tante gaarne verwacht werden.

Alles als naar gewoonte van jaren. Eerst was het echtpaar Baak elken zomer een week de gast geweest van Baak's eenigen broer, maar nadat diens vrouw overleden was, werd de vacantieweek bij zijn zoon doorgebracht.

Meer dan andere jaren verheugde vrouw Baak zich op dit uitstapje van een week. Wie weet zou deze week van rust zijn oude oogen wel veel goed doen. De noodige voorbereidingen werden in de week voor de reis weer getroffen. Als Baak zoo eens een klant voorbij zag gaan, tikte hij aan het raam, dan volgde de boodschap, die telken jare weer in dezelfde woorden gedaan werd: „Ik wil het je zoo maar es even zeggen, als 't er nou nog een werkje is, waar haast bij is, dan moest je me het vandaag nog maar even laten brengen, maar anders, zie je, moet je maar een weekje wachten, we gaan d'r weer es op uit.” Waarop dan weer even gewoontegetroouw volgde: „Zoo, ga je het weer es wagen, je hebt gelijk man, de boog kan niet altijd gespannen staan.”

„Zoo is 't,” beaamde Baak dan en herhaalde z'n waarschuwing: „nou, je denkt er dan thuis wel aan.”

„'t Zal je gebeuren hoor, en verders prettige dagen dan.”

In 't dorp hield men niet van veel veranderingen, zelfs niet in de gesprekken. De Zaterdagmorgen vond hen beide reisvaardig, en nadat Baak als een sluitstuk op alle voorbereidingen de deur met veel secure beweginkjes gesloten had, zich zelf nog eens controleerde of tie wel goed dicht was, togen ze samen naar het stille stationnetje. De vakantie was begonnen.

Vrouw Baak verheugde zich, maar bij Baak was toch, voor wie hem nauwlettend gadesloeg, een vreemde onrust merkbaar.

Z'n vrouwtje zag het ook, maar nu was 't ook vakantie en daarom plaagde ze: „'k Geloof, vader, dat je zoo blij ben als een schooljongen met je vakantie.”

De vacantiedagen vergleden in het vastgestelde rythme. Vrouw Baak, die van deze dagen zooveel had gehoopt, zag zich teleurgesteld, haar man bleef onrustig en gedrukt. In de morgenuren, als tante de gastvrouw wat gezelschap hield, en tegen alle protest in wat bezigheden zocht, ging Baak er wel eens alleen op uit. Dat was niet vreemd. Maar 's Woensdagmorgens toen ze hem zich zag klaarmaken, voelde ze intuïtief, dat hij iets van plan was, en haar vage onrust groeide tot angst.

Langer dan gewoonlijk bleef haar man uit, en met steeds kleiner tusschenpoozen dribbelde ze naar het kleine voorkamertje, door welks smalle zijraampjes men de straat kon afzien.

„Wel tantetje, is u niet gerust op oom, die versnoept heusch uw heele vacantiportemonnaie niet,” zoo poogde de gastvrouw haar wat op te monteren.

Tante probeerde wel op de scherts in te gaan, maar het was of de glimlach slechts met trage gang komen wilde.

„Oom wordt jong opnieuw tante, die wil er eens alleen op uit, dat merk ik wel.”

't Oude vrouwtje knikte maar wat, haar hart was er niet bij; ginder kwam iemand aan, net Kas, nee toch niet, die man liep zoo voorover, ja, 't was Kas toch wel. Wat scheelde die...?

Met haastige passen repten ze zich naar de deur. Ze zag het, het moest iets heel ergs zijn. „Vader?”

Haar angstoogen vroegen meer dan haar lippen konden doen. Samen kwamen ze in het kleine voorkamertje. Met zachte knip sloot de gastvrouw de deur. Baak zei niets, maar ging zitten in Herman's rood pluche leunstoel. Zijn vrouw kwam dicht bij hem staan en over zijn oude rimpelige handen, legde zij haar handen heen.

„Vader, wat zegt de dokter van je oogen?”

Baak toonde geen verwondering, dat zijn vrouw wist.

Veertig jaren samen leven, doet immers zoo'n eenheid groeien, dat men wéét, zonder woorden.

OPGANG

Hk Poede
net Kas....

De woorden wilden zoo moeilijk komen, hij slikte, en dan rolden een paar tranen op vier oude handen neer.

Zijn vrouw kon wachten en zwijgen.

Dan met schaarsche woorden kwam het: „Ik mag niks meer doen, anders word ik blind, as ik nou niks meer doe, ken 't misschien nog jaren zoo blijven zonder erger worden.”

Dat was voor hem een vonnis.

Zijn vrouw wist wat dát voor hem beteekende. Met zooveel vreugde had hij zijn werk gedaan, elk nieuw pak was als een proefstuk voor hem, ook het verstellen deed hij graag, omdat hij er de geschiedenis van kende.

Maar juist omdat ze wist, vond ze geen troostwoorden, stil ging ze bij hem zitten, tot ze zei: „Ja vader, maar God weet 't van jou toch ook wel.”

„Ja, vrouwtje, ja, maar 't is zoo moeilijk..... 'k Had 't me zoo anders gedacht, nog een paar jaartjes had ik m'n werk willen doen, dan had ik net vijf-en-veertig jaar daar as m'n eigen baas gezeten en.....”

De woorden gingen moeilijk komen, en daarom zwegen ze beide weer.

Twee oudjes, voor wier lichte levensavond een donkere wolk schoof.....

Ze zouden maar naar huis gaan. Ze moesten zich beraden op de toekomst.

Ze zouden de zaak maar niet verkoopen, wilde een ander beginnen, die deed het dan maar. Broodzorgen behoeften hen, Gode zij dank, niet te benauwen. Dan konden zij in hun eigen huisje blijven. De werkkamer van Kas zouden ze maar wat anders inrichten.

Vrouw Baak was stil en toch dankbaar. Hier, waar zij samen veertig jaren hadden gewoond, daar zou ze gelukkig geen anderen zien heerschen als eigenaars, en op Kas z'n tafel zou geen ander zitten om zijn werk over te nemen. Vooral dát zou zwaar geweest zijn om te dragen.

Eén ding zette Baak door, ondanks het smeeken van z'n vrouw. Er lagen nog een paar verstelwerkjes te wachten. Die zou hij zèlf afmaken.

Met groote zorg sloeg z'n vrouw hem gade, als-t-ie nou maar niet te veel vergde van zijn zieke oogen. Ze had al gezegd: „Toe, vader, laat mijn dat nou maar es doen, al mot 't dan een heele dag kosten.” Maar hardnekkig hield de oude baas voet bij stuk, dat zou hij zèlf doen. Z'n afscheid van 't werk.

Toen het klaar was legde hij het neer en streek er liefkoozend zijn hand over. „Moeder, jij ken dat nou net niet weten, want toen waren we nog niet getrouwd, maar kijk, die broek met die kapotte knie is van Geurt van Jan Mol, nou, krek net, toen ik pas voor m'n eigen begon, is Geurt z'n grootvader, d'n ouwe Geurt Mol bij me geweest, ook met verstelwerk, en toen dat-ie zag dat het goed was, heb ik een nieuw pak magge maken. Hij is klant gebleven bij me.”

Na dit werk was het met de laatste kracht van z'n zieke oogen gedaan geweest. Hij voelde het: ik kán dit nooit weer doen, m'n werk.

„Ach Heere,” klaagde hij toen als een kind, „'k had toch zoo graag nog maar stilletjes in m'n hoekje aan m'n eigen werk gebleven...”

In 't dorp zei men: „Wel, de ouwe Baak gaat rentenieren; hij heeft schoon gelijk.”

Maar toen de timmerman het groote houten bord boven deur en raam, waarop stond: *K. Baak, Mr. kleermaker*, weghaalde, was de oude Baak niet thuis, hij wandelde ver buiten het dorp.